

ΟΙ ΕΠΙΡΡΟΕΣ ΤΟΥ ΜΙΘΡΑΪΣΜΟΥ ΣΤΟΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟ

Οι Δοξασίες, τα Σύμβολα, ο Κλήρος και η Λειτουργία του Μιθραϊσμού

Ο Μίθρας στην εισαγωγή του στην δύση συνοδευόταν από μια αντιπροσωπεία του μαζνταϊκού πάνθεον. Παρόλο που δεν ήταν ο υπέρτατος Θεός της συγκεκριμένης θρησκείας για τα μάτια των πιστών αυτός ήταν ο κύριος ήρωας της, όπου μερικές φορές τον αποκαλούσαν Αιώνα ή και Κρόνο, αλλά αυτές οι ονομασίες είναι συμβατικές και αμφίβολες γιατί θεωρείται ανέκφραστος στερούμενος ονόματος, φύλου και παθών. Τον απεικονίζουν σαν ένα θηρίο με λιονταρίσιο κεφάλι και ανθρώπινο σώμα που είναι περιτυλιγμένο από ένα φίδι.

Το λιονταρίσιο κεφάλι μπορεί να δείχνει την κατάκτηση ή τον έλεγχο των συναισθημάτων μέσω της ανώτερης διάνοιας. Το φίδι που περιτυλίγεται γύρω από το σώμα μπορεί να σημαίνει την αναβατική πορεία του ανθρώπου μέχρι να φτάσει σε αυτό το επίπεδο ή και την βασανιστική πορεία του ήλιου πάνω στην ελλειπτική.

Φέρει μαζί του το σκήπτρο και τους κεραυνούς σαν σύμβολο ισχύος, κρατάει από ένα κλειδί σε κάθε χέρι σαν σύμβολο του μονάρχη των ουρανών ή σαν αυτόν που κατέχει την πύλη για τη γνώση, την σοφία και την αθανασία. Έχει φτερά που συμβολίζουν την ταχύτητα του ή την πνευματική του φύση, ενώ τα σημεία του ζωδιακού που είναι χαραγμένα στο σώμα του μαζί με τα εμβλήματα των εποχών συμβολίζουν την διέλευση των ετών, την αχρονικότητά του αλλά και ότι η παρουσία του διασφαλίζει την λειτουργία των φυσικών ή συμπαντικών νόμων.

Ταυτίζεται με το πεπρωμένο με το αρχέγονο φως ή πυρ όπου κατά τους Στωικούς αυτή η θερμότητα είναι που διαπερνά και σχηματίζει όλα τα πράγματα.

Γι' αυτό βρέθηκαν αναπαραστάσεις του με δάδες, τις οποίες κρατούσαν στις τελετές και οι αφοσιωμένοι πιστοί σε αυτόν κάτι ανάλογο με το σημερινό κεριά που κρατάνε οι χριστιανοί στις εκκλησίες. Η μιθραϊκή κοσμογένεση μοιάζει πάρα πολύ με την αρχαία ελληνική και μια παρόμοια πίστη βρίσκουμε στην αρχαία Ινδία.

Σύμφωνα με αυτήν λοιπόν η πρώτη αρχή γέννησε ένα αρχέγονο ζευγάρι τον Ουρανό (Ορμάζντ) και τη Γη (Σπέντα Αμραίτι) οι οποίοι έκαναν τον τεράστιο ωκεανό (Απαμ-Ναπατ) έχοντας έτσι την πρώτη βασική θεική τριάδα.

Τα ονόματα και οι συσχετισμοί ανάμεσα στο μιθραϊκό και ελληνικό πάνθεο μπερδεύονται ενώ είναι πολύ ασαφές το πότε και από τι δημιουργείται ο Μίθρας.

Άλλες φορές τον ταυτίζουν με τον Κρόνο ή Χρόνο, άλλες με τον Ζέυ το σίγουρο είναι όμως ότι κάποια στιγμή παίρνει την εξουσία από τον βασιλιά των πρώτων εποχών (βρέθηκαν αναπαραστάσεις να τοποθετούν στα χέρια του τα αστροπελέκια) και με

την σειρά του να δημιουργήσει μια άλλη σειρά από πλήθος Θεούς και Αθανάτους (Αριάδνη, Σαχριβάρ, Αταρ, Χαόμα και άλλοι).

Μια άλλη βασική πίστη του Μιθραϊσμού είναι ότι σε αντίθεση με όλους αυτούς τους ύψιστους και λαμπερούς Θεούς υπήρχαν και τα κακά πνεύματα με βασιλιά τον Αριμάν όπου ζούσαν στα έγκατα της γης.

Κάποια στιγμή επαναστάτησαν και θέλησαν να εκθρονίσουν τον νόμιμο βασιλιά αλλά εκσφενδονίστηκαν πίσω στην άβυσσο από την οποία είχαν προέλθει αλλά κατάφεραν να ξεφύγουν από κει και περιπλανιόνται πάνω στη γη όπου διαιωνίζουν την αθλιότητα και φθείρουν τις καρδιές των ανθρώπων.

Ο μνημένος ήξερε με κατάλληλες τελετές και επικλήσεις να τα θέτει στην υπηρεσία του και να τα χρησιμοποιεί όπως αυτός θέλει κάτι ανάλογο με την ονομαζόμενη σημερινή «μαύρη μαγεία» όπου η χριστιανική πίστη δεν την αγνοεί αλλά την αναγνωρίζει την καταδικάζει και την καταπολεμά με προσευχές και εξορκισμούς όπως αυτή του Αγίου Κυπριανού. Όπως έχουμε κιόλας αναφέρει η αρχαία πίστη των περσών υπέστει αναγκαστικά στην Βαβυλώνα μια επιρροή της θεολογίας που βασιζόταν στην επιστήμη της εποχής όπου η πλειοψηφία των ιρανικών θεών παρουσιάστηκε σύμφωνα με τα άστρα που λατρευόταν.

Απέκτησαν έτσι ένα νέο χαρακτήρα τελείως διαφορετικό από το αρχικό αλλά οι μάγοι δεν κατάφεραν να εναρμονίσουν αυτές τις νέες δοξασίες. Ούτε η σημιτική αστρολογία ούτε ο νατουραλισμός του Ιράν ούτε ο παγανισμός της Ελλάδος κατόρθωσαν να εναρμονίσουν παρόλο που ήταν διαβαθμίσεις της μιας και μόνον αλήθειας. Έτσι γεννήθηκε το διπλό νόημα, ο κλήρος διατήρησε σε μια ελίτ τις αρχικές μαγνταϊκές δοξασίες ενώ τα πλήθη ικανοποιούνταν από το λαμπρό μα επιφανειακό συμβολισμό εμπνευσμένο από τις θεωρίες των Χαλδαιών.

Οι αστρονομικές αλληγορίες έκρυσαν από την περιέργεια του όχλου τον παλιόμοδίτικο σκοπό των ιερών αναπαραστάσεων καθώς και τις δοξασίες σχετικά με την καταγωγή και το πεπρωμένο του ανθρώπου και του κόσμου. Οι πιο ισχυρές από τις ουράνιες θεότητες ήταν οι πλανήτες όπου σύμφωνα με τις αστρολογικές θεωρίες ήταν προικισμένοι με δυνάμεις και ιδιότητες για τις οποίες είναι δύσκολο να ανακαλύψουμε.

Το κάθε ένα από τα πλανητικά σώματα προίστατο μια ημέρα της εβδομάδος, στο καθένα είχε αφιερωθεί ένα μέταλλο, συνδεόταν με μια βαθμίδα μύησης και ο αριθμός ήταν η αιτία που αποδόθηκε θρησκευτική ισχύ στον αριθμό επτά.

Οι πλανήτες και τα σημεία του ζωδιακού δεν έπαψαν ποτέ να τυγχάνουν ζωηρού ενδιαφέροντος γιατί σύμφωνα με τους αστρολόγους έλεγχαν και κατεύθυναν την πορεία των ανθρώπων και των πραγμάτων.

Έτσι εισάγεται μια μεγάλη δοξασία: η πίστη στο μοιραίο, η ιδέα του αναπόφευκτου πεπρωμένου που ελέγχει τα συμβάντα του κόσμου. Η ανεξάρτητη δύναμη που απέδιδε ο μιθραϊσμός στην αρχή του κακού δικαίωνε κάθε είδους απόκρυφων πρακτικών όπως η νεκρομαντεία, η πίστη στο κακό μάτι, στα φυλακτά, στη μαγεία, στους εξορκισμούς, βρήκαν την δικαίωση τους στο ρόλο που αποδίδονταν στους δαίμονες οι οποίοι παρέβαιναν ασταμάτητα στις υποθέσεις των ανθρώπων.

Κάτι ανάλογο με την χριστιανική δοξασία ότι ο διάβολος караδοκεί και παραφυλάει για να διαφθείρει τις αθώες ψυχές.

Τα περσικά μυστήρια δεν ήταν απαλλαγμένα από την βαριά κατηγορία ότι συγχωρούσαν αυτές τις βαριές δεισιδαιμονίες και ο τίτλος ταυτίστηκε μετέπειτα για την κοινή γνώμη σαν συνώνυμο του μαύρου μάγου.

Ο πιστός ήταν ταυτισμένος με τους ουράνιους θεούς και αγωνιζόταν μαζί τους ενάντια στις δυνάμεις του κακού γι αυτό και δόθηκε κυρίαρχη θέση στον Μίθρα λόγω των εξαιρετικών κατορθωμάτων του.

Για τους αρχαίους μάγους ο Μίθρας ήταν θεός του φωτός και καθώς το φως γεννιέται από τον αέρα αυτός θεωρείται ότι κατοικεί στην μεσαία ζώνη ανάμεσα στον ουρανό και την κόλαση γι αυτό τον λόγο του δόθηκε και το όνομα μεσίτης.

Έτσι του αφιερώθηκε η 16η μέρα του μήνα, η μεσαία μέσα κάθε μήνα και ταυτίστηκε με τον ήλιο ο οποίος κατείχε τη μεσαία θέση στον πλανητικό χώρο.

Αυτή η μεσαία θέση περικλείει μια σπουδαία ηθική σημασία, ο Μίθρας ο μεσο-λαβητής ανάμεσα στους ανθρώπους και στον απροσέγγιστο, στον άγνωστο Θεό, ο γιος του πατρός κατά την χριστιανική θρησκεία, η οδός για το θείο. Για τον απλό πιστό είναι η προσωποποιημένη ανώτατη αρχή όπου μπορεί να ταυτιστεί μαζί του, η λογικοποιημένη μορφή που μπορεί να εξηγήσει τις αιτίες για τις χαρές ή τις συμφορές. Γι αυτήν ακριβώς την πρόσθετη ιδιότητα αναπαριστόταν ανάμεσα σε δυο φιγούρες νέων, ο ένας με ανυψωμένο πυρσό και ο άλλος με αντεστραμμένο. Αυτοί οι δυο νέοι έφερναν τα αινιγματικά επίθετα CANTI και CAUTOPATI που μάλλον ήταν διπλή ενσάρκωση του προσώπου του ή ότι ο Μίθρας ήταν κύριος και των δυο καταστάσεων. Αυτοί οι δυο δαδοφόροι και ο Μίθρας σχημάτιζαν μια τριάδα που εξηγείται ποικιλοτρόπως και συμβολιζόταν ανάλογα π.χ. για το πρωινό χάραμα με τον πετεινό, με τον ήλιο όταν έμπαινε στον αστερισμό του ταύρου και ερχόταν η άνοιξη στον αστερισμό του σκορπιού το χειμώνα και άλλα.

Η ιστορία του θρύλου είναι χαμένη αλλά κάποιες ανάγλυφες παραστάσεις μας αφηγούνται μερικά επεισόδια γι αυτήν ενώ από τα σύμβολα και από τα γεγονότα καταλαβαίνουμε την ισχυρή επιρροή που είχε στην δύση και πόσα πράγματα μπορεί να δάνεισε σ' αυτήν.

Ας την δούμε λοιπόν στον μύθο: το φως εκπορευόμενο από τον ουρανό ο οποίος κατά τη μυθολογία είναι στέρεος έγινε ο Μίθρας που γεννήθηκε από βράχο. Το γεγονός συμβαίνει πλάι στις όχθες ενός ποταμού κάτω από τη σκιά ενός ιερού δέντρου. Αυτόπτες μάρτυρες στο συμβάν αυτό ήταν μόνο οι ποιμένες που βρίσκονταν στο γειτονικό βουνό και τον είδαν να ξεπροβαίνει από την πέτρινη μάζα φορώντας στο κεφάλι του ένα φρυγικό καπέλο, κρατώντας ένα μαχαίρι κι ένα πυρσό που φώτιζε τα σκοτεινά πάθη. Λατρευτικά οι ποιμένες τον πλησίασαν και του πρόσφεραν τους πρώτους καρπούς της σοδειάς και τους ποιμνίου τους αλλά ο νεαρός ήρωας ήταν εκτεθειμένος στους ανέμους που φυσούσαν δυνατά και γι αυτό κρύφτηκε στα κλαδιά μιας συκιάς όπου με το μαχαίρι του έκοψε τους καρπούς της για να τραφεί, ενώ με τα φύλλα της έφτιαξε τα ρούχα του.

Έτσι λοιπόν εξοπλισμένος για τη μάχη μπόρεσε να αναμετρήσει την δύναμή του με άλλες δυνάμεις που υπήρχαν στον κόσμο. Ο Θεός με τον οποίο αναμετρήθηκε πρώτα ήταν ο ήλιος όπου ο νικητής τοποθέτησε πάνω στο κεφάλι του το ακτινοβόλο στέμμα το οποίο γεννά στην καθημερινή πορεία μέχρι τη δύση, έπειτα τον αναγκάζει να ανατείλει ξανά και του απλώνει το δεξί του χέρι σε μια σοβαρή συμφωνία φιλίας και συμμαχίας. Η πιο γνωστή αλλά και ασυνήθιστη περιπέτεια του Μίθρα είναι αυτή με τον ταύρο που ήταν δημιουργημα του Ορμάζους.

Ο φοβερός ταύρος που βοσκούσε στην πλαγιά του βουνού παγιδεύτηκε από ένα έξυπνο στρατήγημα του ήρωα όπου τον έπιασε από τα κέρατα και το καβάλησε.

Ο ταύρος εξοργισμένος άρχισε να χτυπιέται και να τρέχει με μανία αλλά ο Μίθρας ούτε μια στιγμή δεν άφησε τα κέρατά του.

Το ζώο τελικά εξαντλημένο από τις προσπάθειες του αναγκάστηκε να παραδοθεί και στη συνέχεια ο νικητής τον έπιασε από τις σπλές των πισινών ποδιών και τον έσυρε στην σπηλιά όπου ήταν και η κατοικία του. Το επίπονο ταξίδι του Μίθρα έγινε σύμβολο των ανθρώπινων βασάνων ενώ ο ταύρος ξέφυγε από την φυλακή του και ξαναγύρισε στα βοσκοτόπια. Τότε ο ήλιος έστειλε το κοράκι του αγγελιοφόρο του ώστε ο Μίθρας να ξαναπιάσει το φυγάδα.

Ο ήρωας δέχεται απρόθυμα αυτήν την αποστολή μια και δεν ήθελε να φονεύσει αυτό το θαυμάσιο ζώο όμως υποτασσόμενος στην θέληση του ουρανού καταδιώκει το ζώο με το άγριο σκυλί του και κάποια στιγμή το πιάνει και το φονεύει μπήγοντας το μαχαίρι του στα πλευρά του. Αμέσως έγινε ένα θαύμα και από το σώμα του ταύρου ξεπήδησαν όλα τα χρήσιμα βότανα και φυτά που κάλυψαν τη γη με πρασινάδα. Από την σπονδυλική στήλη του ζώου ξεπήδησε το σιτάρι και από το αίμα του το κρασί, που παράγει το ιερό ποτό των μυστηρίων και το σπέρμα του ταύρου παρείχε όλα τα ποικιλότροπα είδη των ζώων ενώ η ψυχή του ταύρου προστατευμένη από το σκύλο του Μίθρα ανέβηκε στους ουραμούς όπου έγινε δεκτή με τιμές θεότητας. Το κακό πνεύμα έστειλε τους ακάθαρτους δαίμονες του να μολύνουν και να δηλητηριάσουν την πηγή της ζωής αλλά μάταια ενώ ο σκορπιός το μυρμήγκι και το φίδι αγωνίστηκαν μάταια να καταβροχθίσουν τα γεννητικά του όργανα. Έτσι ο ταυροκτόνος ήρωας έγινε ο δημιουργός όλων των ωφέλιμων όντων στην γη και από το θάνατο που αυτός προκάλεσε γεννήθηκε μια νέα ζωή. Στο μεταξύ γεννήθηκε το πρώτο ανθρώπινο ζευγάρι και Μίθρας επιφορτίστηκε να έχει πάντα πάνω του ένα άγρυπνο βλέμμα. Το πνεύμα του σκότους άρχισε να στέλνει διάφορα δεινά στους ανθρώπους πρώτα έφερε παρατεταμένη ξηρασία και οι άνθρωποι βασανιζόμενοι από τη δίψα ζήτησαν τη βοήθεια του Μίθρα όπως ο Θεός τοξότης κατεύθυνε τα βέλη του σε ένα βράχο όπου ξεπήδησε πηγή ζώντος ύδατος. Κατόπιν ακολούθησε φοβερός κατακλυσμός, ένας παγκόσμιος κατακλυσμός όπου μόνο ένας άνθρωπος σώθηκε επειδή συμβουλευτήκε μυστικά τους Θεούς φτιάχνοντας ένα πλοίο και σώθηκε μαζί με το κοπάδι του. Τέλος με μια μεγάλη πυρκαγιά έκαψε τους ανθρώπους και τα ζώα αλλά πάλι κάποιοι άνθρωποι επέζησαν και χάρις στην ουράνια προστασία το ανθρώπινο γένος αυξάνεται και πληθύνεται ειρηνικά. Η ηρωική περίοδος της ιστορίας έκλεισε και η αποστολή του Μίθρα εκπληρώθηκε. Σε ένα μυστικό δείπνο μαζί με τους συντρόφους του γιόρτασε τη νίκη του κάτι που όλοι αναπαριστούν οι μνημένοι με γιορτές αγάπης.

Έπειτα ανέβηκαν στους ουραμούς μαζί με τους υπόλοιπους αθανάτους όμως αυτός ποτέ δεν έπαψε να προστατεύει τους πιστούς του. Έτσι καταλαβαίνουμε το πόσο μεγάλη επίδραση είχε στη δύση εφόσον πάρα πολλά στοιχεία βρίσκουμε μετέπειτα στην χριστιανική θρησκεία ή χριστιανική κοσμοθεώρηση.

Τέτοια είναι, όπως οι βοσκοί ή ποιμένες όπου μάλλον συμβολίζουν την αγνότητα ή τον παραδοσιακό αρμονικό τρόπο ζωής, τα φύλλα συκιάς όπου πιθανότατα συμβολίζουν όπως και στους πρωτόπλαστους την ενσάρκωση της ψυχής ή το «ντύσιμο του πνεύματος, η ταύτιση του με το φως ή με το αρχέγονο πυρ, η απροθυμία του να σκοτώσει τον ταύρο αλλά τελικά το κάνει κατόπιν εντολής του θεού όπου τελικά αυτός μόνο γνωρίζει τι θα συμβεί (Δάρμα), η ιστορία του κατακλυσμού που μοιάζει αρκετά με αυτή του Νώε και πολλά άλλα.

Γενικότερα μπορούμε να πούμε ότι ο Μίθρας είναι ο λόγος που εκπορεύτηκε από τον Θεό και όπου μέσω της παντοδυναμίας του δημιούργησε τον κόσμο και κατόπιν συνέχισε να τον επιτηρεί σωστά.

Στον Μιθραϊσμό το κακό ποτέ δεν νικήθηκε ολοκληρωτικά, ο μάγος που ήταν σύμμαχος του Μίθρα έπρεπε να ζει μέσα στην ηθική και την πλήρη αγνότητα.

Το τυπικό αυτής της λατρείας (προς την αγνότητα) απαιτούσε συνεχείς καθάρσεις και νίψεις όπου πιστευόταν ότι απομάκρυναν τις κηλίδες της ψυχής, ενώ πολλές φορές οι οπαδοί του τραβούσαν αυτές τις αρχές ως την υπερβολή και το ιδανικό της καθαρής ψυχής έφτανε τα όρια του ασκητισμού. Φυσικά η αποχή από ορισμένες τροφές, η απόλυτη εγκράτεια και η αντίσταση στον αισθησιασμό ήταν μια από τις όψεις της μάχης με το κακό. Το δυαδικό τους σύστημα ήταν ιδιαίτερα προσαρμοσμένο στην ενίσχυση της ατομικής προσπάθειας και στην ανάπτυξη της ανθρώπινης ενεργητικότητας, το καλό ενυπάρχει στη δράση αξιολογούσαν την ισχύ πάνω από την ευγένεια, προτιμούσαν την τόλμη από την πραότητα και εξυμνούσαν τις πολεμικές αρετές πάνω από όλες τις άλλες.

Οι κοσμογονικοί τους μύθοι και θεωρίες περιείχαν ιδέες για την απελευθέρωση, στη συνειδητή μετά θάνατο επιβίωση της θείας ουσίας, πίστευαν ότι ενοικεί μέσα μας και στις τιμωρίες η ανταμοιβή πέραν του τάφου. Οι ιδέες τους μοιάζουν αρκετά με αυτές του χριστιανισμού, θεωρούσαν ότι οι ψυχές ενοικούσαν στα ενδύματα του Υψίστου και ότι κατέρχονταν εδώ κάτω για να εμψυχώσουν τα ανθρώπινα σώματα είτε από κάποια πικρή ανάγκη είτε από τη θέληση τους να αναλάβουν τη μάχη με το κακό. Μετά τον θάνατο η ψυχή εγκατέλειπε την υλική φυλακή της και οι αγγελιοφόροι του ουρανού με τους δαίμονες του σκότους μάχονταν για την κατοχή της. Μια ετυμηγορία έβγαινε για το αν ήταν άξια όποτε πήγαινε με τους αγγέλους στους ουραμούς ή αλλιώς την έπαιρναν οι δαίμονες του Αριμάν όπου την υπέβαλλαν σε βασανιστήρια και την καταδίκάζαν να κατοικήσει στο σώμα κάποιου ακάθαρτου ζώου.

Οι ουρανοί διαιρούνταν σε επτά σφαίρες όπου η κάθε μία συνδεόταν με ένα πλανήτη. Αποτελούσαν ένα είδος κλίμακας όπου η κάθε μια είχε μια πύλη που ήταν φτιαγμένα από διαφορετικό μέταλλο. Η κάθε πύλη φυλασσόταν από ένα άγγελο του Ορμάζντ όπου μόνο οι μυημένοι που είχαν διδαχτεί τις κατάλληλες φόρμουλες μπορούσαν να εξευμενίσουν τα πνεύματα αυτά και να περάσουν την πύλη.

Καθώς η ψυχή διέσχιζε τις διαφορετικές ζώνες άφηνε πίσω της, σαν «ρούχα», τα πάθη τις ιδέες και τις επιδεξιότητες που είχε αποκτήσει κατά την κάθοδό της.

Ο Μίθρας σαν προστάτης της αλήθειας ήταν παρόν στην κρίση της ψυχής, σαν μεσολαβητής οδηγούσε τους πιστούς στη θαρραλέα άνοδο τους μέχρι που οι ψυχές έφταναν στον όγδοο ουρανό και σαν ουράνιος πατέρας τους δεχόταν στο ανάκτορο του σαν τα παιδιά που γύρισαν έπειτα από ένα μακρινό ταξίδι. Ο αγώνας ανάμεσα στις αρχές του καλού και του κακού δεν επρόκειτο να κρατήσει αιώνια όταν μια ορισμένη εποχή οι μάστιγες που θα στέλλονταν από τον Αριμάν θα πετύχαιναν την καταστροφή του κόσμου.

Τότε στην γη θα εμφανίζονταν ένας παρόμοιος με τον αρχέγονο ταύρο και ο Μίθρας θα κατέβαινε ξανά. Θα αφύπνιζε τους ανθρώπους στην ζωή όλοι θα εξέρχονταν από τους τάφους και παίρνοντας την αρχική τους μορφή ο ένας θα αναγνώριζε τον άλλο. Όλη η ανθρωπότητα θα ενώνονταν σε μια μεγάλη συνέλευση και ο Θεός θα χώριζε τους καλούς από τους κακούς.

Σε μια θυσία θα θυσίαζε τον ταύρο, θα αναμίγνυε το λίπος του με κρασί όπου θα το έδινε στους καλούς και δίκαιους ενώ με ένα καυστικό πυρ θα έκαιγε τους φαύλους μαζί με το πνεύμα του κακού, τον Αριμάν και τους δαίμονές του.

Για το Μιθραϊκό λειτουργικό και τις τελετές ειδικά για το άδυτο είναι γνωστά πολύ λίγα πράγματα. Από άλλες πληροφορίες γνωρίζουμε ότι υπήρχαν επτά βαθμίδες μύησης και ότι ο μνημένος έπαιρνε διαδοχικά τα εξής ονόματα: Κόραξ, Κρυφίος, Στρατιώτης, Λέων, Πέρσης, Ηλιόδρομος και Πατήρ. Αυτές οι ονομασίες δεν ήταν σκέτα επίθετα αλλά αντιστοιχούσαν σε πρακτικές ή άλλες λειτουργίες.

Από παραστάσεις που βρέθηκαν γνωρίζουμε ότι οι ιεραουργοί φορούσαν ενδύματα κατάλληλα με τους τίτλους που τους είχαν απονεμηθεί, άλλες φορές φορούσαν ψεύτικες μάσκες και προβιές ζώων μιμούμενοι αυτά τα ζώα, με αποτέλεσμα πολλοί στην Ρώμη να τους αποκαλούν περιφρονητικά «γελωτοποιούς» ενώ αυτό μπορεί να είναι η αρχή του μετέπειτα καρναβαλιού.

Η λήψη των τριών πρώτων βαθμών ήταν κάτι ανάλογο με τους χριστιανούς κατηχούμενους που ονομάζονταν υπηρετούντες, δεν σήμαινε συμμετοχή στα μυστήρια και λήψη του βαθμού γινόταν μέσω του νερού είτε με ένα απλό ράντισμα αγιασμού είτε με ένα βάπτισμα. Από τη βαθμίδα του λέοντα και μετά ήταν οι μετέχοντες, αυτό το ζώο επειδή ήταν έμβλημα της αρχής του πυρός δεν γινόταν χρήση ύδατος, επειδή ήταν αντίθετο, αλλά χρησιμοποιούσαν μέλι όπου χυνόταν στις παλάμες του μνημένου και το δοκίμαζε με την γλώσσα του.

Στην κορυφή της ιεραρχίας ήταν οι πατέρες οι οποίοι επόπτευαν τις ιερές τελετές, τη γενική εποπτεία της πατρίδας και διοικούσαν τις άλλες τάξεις των πιστών.

Υπήρχε και κάποιος αρχηγός των πατέρων, η ανώτατη αρχή όπου έφερε τον τίτλο πατήρ πατέρων (pater patrum ή pater patratum).

Υπήρχε γενικός σεβασμός και θαυμασμός γι αυτούς τους ιεράρχες, οι μαθητές που ήταν κάτω από την εξουσία τους, ονομάζονταν μεταξύ τους αδερφοί και σαν εταίροι – μνημένοι έπρεπε να καλλιεργούν μεταξύ τους την αμοιβαία συμπάθεια.

Στην μαζνταϊκή λειτουργία ο ιεραουργός αγίαζε τον άρτο και το ύδωρ τα οποία αναμίγνυε με τον μεθυστικό χυμό του Χαόμα, που αργότερα επειδή δεν υπήρχε στην Δύση αντικαταστάθηκε από το κρασί. Ένας άρτος και ένα δυσκοπώτερο ύδατος τοποθετούνταν μπροστά στο μνημένο πάνω από τα οποία ο ιερέας εκφωνούσε μια ιερή φόρμουλα. Αυτό το μυστήριο της ευχρηστίας με τον άρτο και το ύδωρ στα οποία μετέπειτα αναμίχθηκε και ο οίνος συγκρινόταν από τους απολογητές με το χριστιανικό μυστήριο του δείπνου του Κυρίου.

Είναι αξιοσημείωτο να αναφέρουμε εδώ μια παράσταση που βρέθηκε όπου απεικονίζει ένα ιερό δείπνο. Μπροστά σε δυο άτομα που είναι ξαπλωμένα σε ένα καναπέ με μαξιλάρια είναι τοποθετημένος ένας τρίποδας πάνω στον οποίο βρίσκονται τέσσερις άρτοι όπου ο καθένας φέρει το σημάδι του σταυρού. Γύρω τους βρίσκονται μνημένοι διαφορετικών τάξεων κι ένας από αυτούς ο «Πέρσης» προσφέρει στους δυο ένα κέρας που περιέχει ποτό, ενώ σε ένα δεύτερο αγγείο κρατάει κάποιος άλλος από τους «συμμετέχοντες». Αυτές οι γιορτές αγάπης ήταν αναμνηστική γιορτή του συμποσίου που έκανε ο Μίθρας με τον ήλιο πριν ανέβει στον ουρανό. Τέτοια συμπόσια δεν προσδοκούσαν μόνο σε σωματική και υλική ευημερία αλλά δύναμη και υπερφυσικά αποτελέσματα επειδή μετά το μυστηριώδες δείπνο ακολουθούσαν τελετές ποικίλου χαρακτήρα. Ο ιερέας στα θρησκευτικά λειτουργήματά του ήταν πολύ ακριβής, επέβλεπε ώστε το άσβεστο πυρ να καίει στους βωμούς, ενώ τρεις φορές την ημέρα, την αυγή, το μεσημέρι και το δειλινό, απεύθυνε προσευχή προς τον ήλιο στρεφόμενος αντίστοιχα προς την ανατολή, το νότο και τη δύση. Κάθε μέρα της εβδομάδας ο ιερέας επικαλείτο ένα συγκεκριμένο σημείο της κρύπτης, τον πλανήτη στον οποίο ήταν αφιερωμένη η μέρα ενώ η

Κυριακή πάνω στην οποία προίστατο ο ήλιος ήταν ιδιαίτερα αγία. Για το λειτουργικό ημερολόγιο γνωρίζουμε πολύ λίγα όσον αφορά τις ημερομηνίες με γιορτές πλην της 16ης μέρας που ήταν αφιερωμένη στον Μίθρα. Στην δύση δεν γίνεται καθόλου λόγος για την δημοφιλέστερη γιορτή τα «Μιθρακάνια» όπου πιθανότατα συγχωνεύτηκε με την γιορτή της 25ης Δεκεμβρίου. Επίσης πιθανότατα γιορταζόταν τα ηλιοστάσια και οι ισημερίες ενώ οι μύησεις λαμβάναν χώρα κατά προτίμηση στην αρχή της άνοιξης, Μάρτιο ή Απρίλιο κατά την περίοδο του Πάσχα.

Οι Μιθραϊκές κοινότητες δεν ήταν μόνο αδερφότητες αλλά και νόμιμες εταιρίες με δικαίωμα κατοχής της ιδιοκτησίας. Για να διαχειρίζονται τις υποθέσεις τους εξέλεγαν αξιωματούχους που δεν είχαν καμιά σχέση με τους μνημένους ή τους ιερείς. Οι πληροφορίες μας μιλούν για έμπιστα γραφεία και εργαζόμενα κολέγια που βασιζόταν στον καταστατικό χάρτη των πόλεων ή κοινοτήτων όπου βρίσκονταν. Αυτές οι εταιρίες δημοσίευαν ένα κατάλογο των μελών τους ένα «ιερό λεύκωμα» στο οποίο ταξινομούνταν τα μέλη σύμφωνα με τη σπουδαιότητα του αξιώματος που κατείχαν. Είχαν στην αρχή ένα συμβούλιο δεκαρχών, μια διοικούσα επιτροπή που εκλεγόταν κατά πάσα πιθανότητα από μια γενική συνέλευση ένα είδος μικρής συγκλήτου της οποίας οι δέκα πρώτοι (decem primi) κατείχαν ειδικά προνόμια, είχαν επίσης τους δασκάλους (magistri) ή προέδρους που εκλέγονταν ετησίως, τους επιμελητές (coratores) που είχαν την διαχείριση των οικονομικών, τους δικηγόρους (defensores) που παρουσίαζαν τις υποθέσεις τους μπροστά στα δικαστήρια ή δημόσια γραφεία και τελικά τους προστάτες (patroni) πρόσωπα κύρους από τους οποίους προσδοκούσαν μόνο επαρκή προστασία αλλά και οικονομική βοήθεια εφόσον δεν υπήρχε κρατική επιχορήγηση και βασιζόταν στην ατομική γενναιοδωρία και στις εκούσιες συνεισφορές.

Όπως βλέπουμε ο Μιθραϊσμός ήξερε να προσαρμόζεται με δεξιοτεχνία στο περιβάλλον το οποίο ζούσε.

Ο Μιθραϊσμός πολύ απομακρυσμένος από τις αρχαϊκές του δοξασίες αναπτύχθηκε ταχύτατα και ταυτόχρονα με τον χριστιανισμό. Οι πληροφορίες μιλάνε για σχεδόν ισάριθμους οπαδούς και μύστες και στα δυο θρησκευτικά συστήματα.

Ο Μιθραϊσμός του 4ου αιώνας είχε ως σκοπό την σύνθεση όλων των Θεών και όλων των Μύθων που θα έκαναν μια νέα θρησκεία.

Ο κόσμος για μια στιγμή φάνηκε ότι θα γινόταν μιθραϊκός αν δεν γινόταν οι εισβολές των βαρβάρων (Δακία το 275μ.Χ.), που σήμαινε την πτώση της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας. Ο Μιθραϊσμός μαζί με άλλες θρησκείες διώχθηκε σκληρά από την εκκλησία και εξαφανίστηκε μέχρι το μεσαίωνα, όπου και γύρισε με μια νέα μορφή. Οι μυστικιστές αυτής της εποχής ενθουσιάστηκαν με τις ομοιότητες των δυο θρησκειών και συγκινήθηκαν με την έννοια του μεσολαβητή επειδή ο Χριστός ήταν και αυτός ένας μεσάζων για την σωτηρία των ανθρώπων.

Έτσι δημιουργήθηκε μια συμφιλιωτική πίστη στην οποία ο Ζωροάστρης και ο Χριστός λατρευόταν μαζί.